

SOUKENÍK - ŠTRPKA

advokátska kancelária / law firm

PETER ŠTRPKA:

**VYMÁHAŤ
ČI
NEVYMÁHAŤ?**

**alebo
niečo je zhnité v štáte
slovenskom...**

„Byť, či nebyť - kto mi odpovie, čo šľachtí ducha viac: či trpne znášať strely a šípy zlostnej Šťasteny, či pozdvihnúť zbraň proti moru bied a násilne ho zdolať?“

Čo (ne)robí štát na ochranu a podporu poctivých podnikateľov alebo čo (ne)robíme my na ochranu svojich poctivých záujmov

- v ideálnom podnikateľskom prostredí (právnom štáte) platia pravidlá (zákony) pre každého, obchodní partneri sú poctiví, zmena pravidiel hry (zákonov) a ich interpretácia je predvídateľná (princíp právnej istoty), prípadné spory pri nedodržaní pravidiel sa rozhodujú rýchlo a účinne (právo na spravodlivý súdny proces)
- podnikatelia roky upozorňujú na to, že u nás nemáme ideálne podnikateľské prostredie a **Slovensko nie je právnym, ale faktickým štátom**
- úcta k zákonu je dnes výrazne oslabená a stupňuje sa nedôvera v riešenie problémov právnou („oficiálnou“) cestou

- prevláda všeobecný názor, že štát na jednej strane netrestá nepoctivých a na druhej strane nezvýhodňuje poctivých, naopak faktickým konaním/nekonaním dáva najavo, že sa viac oplatí špekulovať
- **vyvodzovanie zodpovednosti** za špekulatívne neplnenie záväzkov (občianskoprávna zodpovednosť za omeškanie, trestnoprávna zodpovednosť za trestný čin podvodu, poškodzovania či zvýhodňovania veriteľa a pod.) je **stále nedostatočné** – hoci existuje zákonná úprava, štát nedokáže dostatočne zabezpečiť ochranu práv veriteľov a potrestať vinníkov
- zo strany štátu je nedostatočné verejné označenie a odsúdenie nepoctivého konania (keď to nerobí štát, **úlohu „sudcov“ postupne prebrali médiá**)
- na základe zákona síce vedú **zoznamy dlžníkov** zdravotné poisťovne, Sociálna poisťovňa, Finančné riaditeľstvo SR, zaviedol sa register exekúcií, avšak uvedené registre **nerozlišujú medzi nepoctivosťou a objektívnymi dôvodmi platobnej neschopnosti**, navyše stále **nie sú zjednotené do centrálného registra**

- naopak **spotrebitelia sú verejne podporovaní v neplatení dlhov** heslami typu: „za to predsa nemôžete vy, na vine sú zlí úžerníci“, „neplaťte im nič, zmluvy s nimi sú aj tak absolútne neplatné“, z čoho si spotrebitelia často robia záver, že veriteľom nemusia vlastne vrátiť ani to, čo si od nich požičali/kúpili (istinu/nezaplatenú kúpnu cenu tovaru) a požičané peniaze alebo kúpené auto či mobil si môžu bezodplatne nechať
- **regulácia a sprísňovanie podmienok** činnosti, ktoré majú za cieľ vytlačiť z trhu nepoctivých podnikateľov, sú prijímané **plošne bez analýzy dopadov na poctivých podnikateľov**
- avizované snahy zvýhodniť poctivých podnikateľov (napr. zavedenie ratingu firiem, na základe ktorého by mali poctiví platitelia dane isté výhody), sa stále nezrealizovali
- pravidlá však neexistujú sami o sebe, tvoria ich, interpretujú, ale aj nedodržiavajú, konkrétni ľudia – preto okrem pomenovania vecí a konštruktívnej kritiky je potrebné zo strany každého aktívne sa spolupodieľať na vytváraní právneho štátu a lepšieho podnikateľského prostredia, a to najmä sústavným bojom za svoje práva a oprávnené záujmy

*„Nesmieš byť dlžník ani veriteľ;
pôžičkou môžeš stratiť priateľa, dlžoby odučia tá šetrnosti.“*

Aktuálny stav vymožitelnosti pohľadávok – nestratí veriteľ viac nervov ako získa peňazí?

- v súčasne platnom právnom prostredí sa vie dlžník mnohými spôsobmi vyhnúť plneniu svojich povinností - v dôsledku prietahov v konaniach, zinscenovaných prevodov majetkových účasí, likvidácií, konkurzov a reštrukturalizácií firiem
- slabá vymožitelnosť pohľadávok je spôsobená aj **neprimerane vysokou ochranou spotrebiteľov; viac chránime (aj keď nepoctivého) spotrebiteľa ako (aj keď poctivého) veriteľa**
- problémom stále ostáva **nepredvídateľnosť súdneho rozhodovania** z pohľadu výkladu (interpretácie) zákonov – protichodná judikatúra nie je zjednocovaná; **významným posunom je tzv. veľký senát Najvyššieho súdu SR**, ktorý zaviedol nový Civilný sporový poriadok (CSP)

- rovnakým problémom je **nepredvídateľnosť** súdneho rozhodovania **aj z pohľadu dĺžky súdnych konaní** - neskoré rozhodnutie súdu môže mať za následok **faktickú nevykonalnosť** pohľadávky z dôvodu, že dlžník už následne nemá majetok, z ktorého by sa veriteľ mohol v exekúcii uspokojiť (v tomto smere **môže pomôcť nová úprava neodkladných opatrení** v CSP a ich častejšie využívanie v praxi)

-negatívom v oblasti vymáhacieho procesu na Slovensku je aj **absencia jednotného registra dlžníkov** a potrebná legislatívna úprava podmienok sprístupňovania informácií (v záujme posilnenia prevencie a posúdenia miery rizika pri vstupe do právnych vzťahov)

-výrazným prínosom by mohla byť dôsledná aplikácia princípov nového CSP v súdnej praxi, zavedenie nového druhu konania pri platobných rozkazoch – tzv. upomínacieho konania, niektoré zmeny v exekúciách a konkurzoch, kompletná elektronizácia justície a zavedenie elektronického súdneho spisu, doručovanie dokumentov cez dátové schránky, výchova a vzdelávanie sudcov, dôsledné uplatňovanie ich disciplinárnej zodpovednosti a pod.

„Vyhýbaj sa sporom, ale keď raz budeš v spore, nech sa ti po ňom súper vyhýba.“

Zhodnotenie vybraných nástrojov ochrany veriteľov, ktoré sa u nás v súčasnosti uplatňujú

a) Paušálna náhrada nákladov spojených s uplatnením pohľadávky (§ 369c Obchodného zákonníka)

-zo záväzkových vzťahov po 01.02.2013 vzniká v prípade omeškania veriteľovi okrem nárokov na úroky z omeškania a prípadnej náhrady škody spôsobenej omeškaním **aj právo na paušálnu náhradu nákladov spojených s uplatnením pohľadávky, a to bez potreby osobitného upozornenia** – stanovená **vo výške 40 eur jednorazovo bez ohľadu na dĺžku omeškania** (dôvodová správa uvádza, že ide o „náhradu tzv. administratívnych interných monitorovacích nákladov, ktoré vznikajú pri kontrole dodržiavania zmluvných záväzkov.“)

- nevzniká, ak záväzok vznikol zo spotrebiteľskej zmluvy a dlžníkom je spotrebiteľ
- predmetným ustanovením bol transponovaný čl. 6 *smernice 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách*, účelom teda bolo **motivovať podnikateľov k riadnemu a včasnému plneniu si svojich povinností**
- sankcia však nepriniesla želanú zmenu praxe neplatenia faktúr, nakoľko:
 - uvedená suma je rovnaká pri každom omeškaní dlžníka, a to **bez ohľadu na dĺžku omeškania dlžníka alebo výšku dlhu**
 - o výšku náhrady sa **znižujú ostatné nároky**, ktoré veriteľovi vznikajú - podľa smernice veriteľ je oprávnený od dlžníka požadovať okrem paušálnej sumy primeranú náhradu všetkých nákladov na vymáhanie **presahujúcich túto paušálnu sumu** a vzniknutých v dôsledku dlžníkovho omeškania s platbou (čl. 6 ods. 3 smernice)
 - veritelia tento nárok v praxi málo aplikujú

b) „Formulárový“ návrh na vydanie platobného rozkazu podľa § 172 ods. OSP resp. § 265 ods. 2 CSP

- v zmysle vyššie uvedených ustanovení má veriteľ možnosť podať návrh na vydanie platobného rozkazu na tlačive uverejnenom ministerstvom spravodlivosti na jeho webovom sídle a súd vydá platobný rozkaz **najneskôr do desiatich pracovných dní**, od kedy sú na vydanie platobného rozkazu splnené zákonom ustanovené podmienky a je zaplatený súdny poplatok
- v praxi sa však nevyužíva v želanom rozsahu a veritelia stále používajú „klasický“ listinný návrh
- hoci má zostať zachovaný aj po prijatí zákona o upomínacom konaní, je **predpoklad, že veritelia budú skôr postupovať podľa nového zákona o upomínacom konaní** – má to byť lacnejšie (polovičný súdny poplatok) a rýchlejšie (rozhodovať bude jeden súd – Okresný súd Banská Bystrica, ktorý bude mať zákonom stanovené lehoty)

c) súhlas správcu dane a povinnosť zložiť vklad na účet

- podľa § 105b ods. 1 Obchodného zákonníka spoločnosť s ručením obmedzeným **nemôže** založiť osoba, ktorá má daňový nedoplatok alebo nedoplatok na cle
- podľa § 115 Obchodného zákonníka je spoločnosť pri prevode väčšinového obchodného podielu povinná doložiť návrh na zápis zmeny v osobe spoločníka súhlasom správcu dane (a to o osobe spoločníka, ako aj o osobe nadobúdateľa)
- zavedenie podmienky získania súhlasu správcu dane **v praxi neprinieslo želateľný efekt, zbytočne zvýšilo administratívne zaťaženie poctivým podnikateľom a nepoctiví tento postup obchádzajú**
- obdobne to bolo aj s **povinnosťou zložiť vklad do základného imania pri založení spoločnosti na účet v banke**, čo si zákonodarca uvedomil a **s účinnosťou od 01.01.2016 túto povinnosť dokonca zrušil**

„Nič nie je dobré alebo zlé samo o sebe: záleží na tom, čo vidíme my.“

Aktuálne legislatívne kroky pre zlepšenie stavu vymožitelnosti pohľadávok a s nimi spojené príklady z praxe

a) Trestná zodpovednosť právnických osôb

- zákon č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb účinný od 01.07.2016 zaviedol **taxatívny výpočet trestných činov**, pri ktorých môže byť subjektom trestného činu aj právnická osoba
- nakoľko právnické osoby musia mať právom konštruovaný spôsob konania, právny poriadok stanovuje, že vlastné konanie právnickej osoby predstavujú tie prejavy vôle, ktoré menom právnickej osoby konajú ňou určené orgány alebo zástupcovia právnickej osoby ako fyzické osoby a právne následky spojené s týmito prejavmi sa **pričítajú priamo právnickej osobe ako subjektu práva**

- novoprijatá právna úprava trestnej zodpovednosti právnických osôb však **nepamätala na vybranú kategóriu trestných činov majetkovej (ekonomickej) povahy** (s výnimkou daňových trestných činov)
 - *ide napríklad o trestný čin sprenevery, podvodu, úverového podvodu, poisťovacieho podvodu, kapitálového podvodu, subvenčného podvodu, podvodného úpadku, zavineného úpadku, poškodzovanie veriteľa, zvýhodňovanie veriteľa, skresľovanie údajov hospodárskej a obchodnej evidencie, zneužívanie informácií v obchodnom styku, manipuláciu s trhom, machináciu pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe, **ktoré sú v praxi pomerne rozšírené, no zriedka príslušnými orgánmi stíhané***
- za tieto majetkové trestné činy tak právnická osoba ako samostatný subjekt práva naďalej nie je trestnoprávne zodpovedná – zmenu má priniesť zákon o uznávaní a výkone majetkového rozhodnutia vydaného v trestnom konaní v Európskej únii účinný od 01.01.2017, ktorý okrem iného nepriamo novelizuje zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb a uvedené trestné činy zaraďuje do výpočtu trestných činov, pri ktorých môže byť subjektom trestného činu aj právnická osoba

b) Register diskvalifikácií

- zavedený novelou Obchodného zákonníka č. 87/2015 Z. z. s účinnosťou od 01.01.2016 (§ 13a Obchodného zákonníka)
- rozhodnutím súdu môže byť určené, že fyzická osoba nesmie vykonávať funkciu člena štatutárneho orgánu alebo člena dozorného orgánu v obchodnej spoločnosti alebo družstve - to platí rovnako aj pre pôsobenie vo funkcii vedúceho organizačnej zložky podniku, vedúceho podniku zahraničnej osoby, vedúceho organizačnej zložky podniku zahraničnej osoby alebo prokuristu
- rozhodnutím o diskvalifikácii (vylúčení) môžu byť dva typy súdneho rozhodnutia:
 - a) právoplatné rozhodnutie, ktorým sa uložil **trest zákazu činnosti** alebo
 - b) rozhodnutie, pri ktorom **zákon určí**, že ide o rozhodnutie o diskvalifikácii [v súčasnosti to napr. určuje zákon o konkurze v § 74a ods. 6 - právoplatný rozsudok súdu, ktorým sa rozhodlo o uložení povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu (za **porušenie povinnosti podať návrh na vyhlásenie konkurzu včas**) je rozhodnutím o vylúčení];
individuálne žaloby na vylúčenie nie sú prípustné.

- register diskvalifikovaných osôb **nie je verejný**; ak dôjde k diskvalifikácii osoby, príslušný súd bezodkladne zašle tzv. diskvalifikačný list a rozhodnutie o diskvalifikácii Okresnému súdu v Žiline, ktorý vedie diskvalifikačný register; ten potom zašle informáciu o diskvalifikácii príslušným obchodným registrom, ktoré ex offio vykonajú výmaz príslušnej osoby z obchodného registra
- pri zápise zmien alebo pri zakladaní obchodnej spoločnosti, organizačnej zložky alebo družstva do obchodného registra nie je potrebné prikladať výpis z registra diskvalifikácií, **súd si register preverí sám** a v prípade, ak má navrhovaná osoba v registri záznam, návrh na zápis alebo zmenu do obchodného registra nevykoná
- z dôvodu právnej ochrany tretích osôb, ktoré uzatvárajú právne vzťahy so štatutárom, ktorý je už vylúčený, ale ešte stále nezaznamenaný v Obchodnom registri SR, platí, že ten, kto koná ako vylúčený zástupca, **ručí** za záväzky, ktoré uzatváral ako vylúčený zástupca bez vedomia tretích osôb

c) Problémy pri vymáhaní pohľadávok v kontexte nového Civilného sporového poriadku (CSP)

- civilné sporové konanie sa s účinnosťou od 01.07.2016 spravuje novým kódexom
- **posilňuje sa koncentračná zásada** – strany sporu sú povinné predkladať dôkazy a tvrdiť rozhodné skutočnosti len v zákonom/súdom vymedzených lehotách (k neskôr navrhovaným dôkazom sa prihliada iba vo výnimočných prípadoch)
- pred prvým pojednávaním môže byť nariadené **tzv. predbežné prejednanie sporu**
- **aj pri fyzických osobách nepodnikateľoch** sa zaviedla **tzv. fikcia doručenia** – zodpovednosť pre adresáta zásielky zabezpečiť si doručenie pošty v mieste trvalého pobytu, aj keď sa tam nezdržiava; podporila sa tým efektívnosť konania a zamedzí sa prietiahom v konaní
- **rozsudok pre zmeškanie** je možné vydať **aj proti žalobcovi**, ktorý je v súdnom spore pasívny

- jednou z **negatív** nového CSP, ktorú už ukázala prax, je **duplicitné rozhodovanie o trovách konania**:
 - podľa § 262 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí; o výške tejto náhrady rozhoduje až následne, po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, súdny úradník samostatným uznesením
 - tento postup predlžuje vymoženie pohľadávky (návrh na vykonanie exekúcie sa totiž spravidla podáva až po právoplatnosti uznesenia, ktorým bola priznaná konkrétna výška trov konania) a podstatným spôsobom sťažuje možnosť uzavrieť s dlžníkom splátkový kalendár po vydaní meritórneho rozhodnutia

Platobný rozkaz podľa CSP

- zaniká zmenkový alebo šekový platobný rozkaz, pri vymáhaní pohľadávky z nezaplatenej zmenky alebo šeku sa bude postupovať rovnako ako pri iných pohľadávkach
- odpor proti platobnému rozkazu musí byť **vecne odôvodnený**
- CSP naďalej zachováva možnosť podať návrh na vydanie platobného rozkazu na tlačive ministerstva spravodlivosti (v takom prípade by mal byť návrh na vydanie platobného rozkazu vydaný do 10 pracovných dní)
- novelou zákona o súdnych poplatkoch došlo k **zrušeniu poplatku za podanie odporu** - *podľa poznámky č. 2 k položke č. 1 sadzobníka súdnych poplatkov sa z prejavu žalovaného alebo odporcu, ktorý súd posudzuje ako prostriedok procesnej obrany proti žalobe alebo návrhu, súdny poplatok neplatí*
- zostáva zachované, že žalovanému sa platobný rozkaz doručuje do vlastných rúk a **neuplatní sa fikcia doručenia** v zmysle ustanovení CSP o doručovaní

d) Vybrané novely zákonov v oblasti platobných rozkazov, schránkových firiem, exekúcií a konkurzov

• Platobné rozkazy v novom upomínacom konaní (od 01.01.2017)

- nový zákon vytvára elektronickú alternatívu k už existujúcemu režimu platobného rozkazu podľa CSP - písomnosti a rozhodnutia sa budú doručovať elektronickými prostriedkami ako elektronický úradný dokument podľa osobitného zákona (**návrh** sa podáva **výlučne elektronickými prostriedkami** do elektronickej schránky súdu prostredníctvom na to určeného elektronického formulára; v prípade žalovaného, ktorý nemá zriadenú elektronickú schránku, pripúšťa zákon aj doručovanie v listinnej podobe)
- Zákon o upomínacom konaní súvisí so zákonom č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (**zákon o e-governmente**), v zmysle ktorého majú právnické osoby a zapísané organizačné zložky od 01.01.2017 povinnosť požívať elektronické schránky. Fyzická osoba si doručovanie do elektronickej schránky môže zvoliť.

- súd (na toto konanie je kauzálna príslušnosť Okresný súd Banská Bystrica) vydá platobný rozkaz **najneskôr do 10 pracovných dní**
- zavádza sa nový inštitút **žiadosti o povolenie plnenia v splátkach** (podáva sa v lehote na podanie odporu - súd môže povoliť, ak má ísť max. o 10 splátok a celková suma priznaného nároku presahuje minimálnu mzdu a nepresahuje 2 000,00 €)
- **súdny poplatok splatný podaním návrhu sa znižuje na 50 %** zo štandardnej sadzby súdneho poplatku

• **Tzv. protischránkový zákon (od 01.01.2017)**

- prístup k verejným zdrojom bude **podmienený zápisom v registri partnerov verejného sektora**, z ktorého musia byť zrejmi koneční užívatelia výhod
- zavádza sprísnený režim verifikácie konečného užívateľa výhod - za identifikáciu konečného užívateľa výhod bude okrem partnera verejného sektora zodpovedať aj **oprávnená osoba**, ktorou bude advokát, banka, audítor alebo daňový poradca
- zavádzajú sa **sankčné mechanizmy**, a to najmä pre prípad porušenia povinnosti uvádzať pravdivé údaje o konečnom užívateľovi výhod (na tento účel bude možné partnerovi verejného sektora uložiť pokutu vo výške neoprávnene získaného hospodárskeho prospechu); **oprávnená osoba ručí za zaplatenie pokút**

• **Exekúcie riadené štátom (od 01.04.2017)**

- návrhy na vykonanie exekúcie sa budú podávať **len elektronicky**
- **jediným exekučným súdom** na Slovensku sa stane **Okresný súd v Banskej Bystrici**
- návrh zavádza **náhodný výber súdneho exekútora v rámci príslušného kraja súdom bez možnosti oprávneného ovplyvniť tento výber**
- ak sa do troch rokov pri exekúcii na majetok fyzickej osoby alebo do 18 mesiacov pri exekúcii na majetok právnickej osoby, nepodarilo zistiť majetok, ktorý by mohol byť postihnutý exekúciou, a ktorý by stačil aspoň na úhradu trov exekútora, exekútor je zo zákona povinný exekúciu zastaviť

• **Oddlženie fyzických osôb (od 01.03.2017)**

- dve alternatívy zbavenia sa dlhov pre platobne neschopného dlžníka - fyzickú osobu:

oddlženie konkurzom (dlžník „odovzdá majetok veriteľom“, ten sa speňaží v konkurze a súd rozhodne o jeho oddlžení, návrh na vyhlásenie konkurzu môže podať iba vtedy, ak je na jeho majetok vedená exekúcia) alebo

oddlženie splátkovým kalendárom (dlžník si „ponechá majetok“ a z neho v stanovenom období vypláca sumu, ktorú určí súd; súd určí dlžníkovi kvótu, ktorú má dlžník zaplatiť, zostatok dlhu bude nevymáhateľný)

- **povinné zastúpenie** dlžníka v konaní advokátom alebo Centrom právnej pomoci (pokiaľ nemá dlžník vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa)
- novela zavádza **výpočet pohľadávok vylúčených z uspokojenia**, ktoré sa v prípade oddlženia považujú za **nevymáhateľné**
- možnosť veriteľa domáhať sa **zrušenia oddlženia pre nepoctivý zámer dlžníka**

*„Kým stručnosť je výsada kráľovská,
rozvláčnosť iba obal prázdnoty.“*

Quo vadis, Slovensko?

- problémy s plnením záväzkov riadne a včas úzko súvisí s poklesom morálnych hodnôt a základných zásad v podnikaní, vytráca sa poctivosť, slušnosť, čestnosť, svedomitosť, dôveryhodnosť a dodržanie slova aj bez potreby písomnej zmluvy - stav v oblasti dobrovoľného plnenia záväzkov je aj obrazom o celkovom stave spoločnosti
- treba oceniť spomenuté zákony, ktoré nadobudli účinnosť v roku 2016, resp. nadobudnú v roku 2017, ktoré môžu výrazne napomôcť k celkovej zmene prostredia, ešte potrebnejšou ale bude zmena myslenia úradníkov, sudcov, ale aj samotných podnikateľov a spotrebiteľov
- efektívnym nástrojom na takúto zmenu môže byť zákonná motivácia v podobe zavedenia výhod **pre tých, pre ktorých je poctivosť, včasné a riadne plnenie záväzkov samozrejmom súčasťou života a podnikania, t.j. štát nebude iba sankcionovať nepoctivých, ale aj motivovať a zvýhodňovať poctivých (prípustná pozitívna diskriminácia)**

**Citáty použité v prezentácii sú pripisované W. Shakespearovi
a všetky sú súčasťou divadelnej tragédie HAMLET**

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ 😊

**JUDr. Peter Štrpka, PhD., partner
SOUKENÍK – ŠTRPKA, s. r. o.
advokátska kancelária/law firm
Šoltésovej 14, 811 08 Bratislava
+421 2 32 202 111
peter.strpka@akss.sk
www.akss.sk**